

Vergaderjaar 2005–2006

30 542

Verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in 2005

Nr. 1

VERSLAG

Vastgesteld 27 april 2006

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft de eer verslag uit te brengen over haar werkzaamheden in 2005.

De voorzitter van de commissie,
Verhagen

De griffier van de commissie,
De Gier

Samenstelling van de commissie

De commissie bestaat uit de fractievoorzitters van de partijen met uitzondering van de SP, die vrijwillig van het lidmaatschap heeft afgezien. Deze waren in 2005: Verhagen (CDA), voorzitter, Bos (PvdA), Van Aartsen (VVD), Van As (LPF), Halsema (GroenLinks), Dittrich (D66), Rouvoet (ChristenUnie) en Van der Vlies (SGP).

De commissie brengt in herinnering dat de Kamer in 2003 heeft besloten om alleen de partijen die direct na de verkiezingen zijn aangetreden, deel te laten uitmaken van deze commissie, zodat de Groep Lazrak, de Groep Wilders en de Groep Nawijn niet in de commissie zijn vertegenwoordigd.

Beknopt overzicht van de in de verslagperiode verrichte werkzaamheden

De commissie voerde op 10 maart 2005 opnieuw overleg met de minister van Defensie om aanvullende vragen te stellen over de besluitvorming in het kabinet over de militaire interventie in Irak en de manier waarop de Kamer hierover destijds werd geïnformeerd. De minister heeft op alle vragen van de commissie antwoord gegeven.

Tijdens deze vergadering heeft de commissie zich mede naar aanleiding van het rapport van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst gebogen over haar werkwijze. Zij heeft besloten voortaan een maal per maand te vergaderen mede aan de hand van de driemaandelijke rapportages van de AIVD die de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de commissie inmiddels op haar verzoek toestuurt. Te zijner tijd zal de commissie opnieuw spreken over haar werkwijze om haar precieze taak af te bakenen.

Tenslotte heeft de commissie gesproken over het stelsel van bewaken en beveiligen en over de kwantitatieve werkachterstanden bij de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD).

De commissie vergaderde op 13 april 2005 om de betekenis te bespreken van de vrijspraak van Samir A. voor de nationale veiligheid, mede in relatie tot de activiteiten van de Hofstadgroep en de inwerkingtreding van de Wet op de terroristische misdrijven met de bepalingen over samenspanning. Ook is gesproken over de informatieverstrekking van de AIVD aan het openbaar ministerie (OM) en over bestuursrechtelijke maatregelen.

Tijdens de vergadering van de commissie op 28 april 2005 heeft de commissie overlegd met de ministers van BZK en van Justitie over de voortgang van de terrorismebestrijding. Daarbij kwamen aan de orde de niet afnemende substantiële terroristische dreiging en de rekrutering in gevangenissen. Ook is gesproken over de uitlatingen van de heer G. de Vries, EU-coördinator terrorismebestrijding over strijders in Irak die uit West-Europa afkomstig zouden zijn. Ook is de commissie nagegaan of en zo ja, in hoeverre de AIVD op de hoogte was van de activiteiten van Mohammed B. op internet. Gesproken is over de verhoogde risico's en maatregelen in verband met het bezoek van de Amerikaanse president aan Nederland.

De commissie heeft tijdens deze vergadering ook gesproken over de nota Hoofdlijnen 2005 AIVD. De minister van BZK kondigde aan in een volgende vergadering mededelingen te zullen doen over de capaciteitsuitbreiding van de AIVD en de daarmee samenhangende herprioritering van zijn activiteiten. Naar aanleiding van de brief van de minister van BZK is gesproken over een lek bij de AIVD. Hierbij kwamen onder andere aan

de orde de werving en selectie, interne procedures en werkwijzen en de mogelijke schade die hierdoor is ontstaan. Ook is gesproken over het probleem voldoende audiobewerkers aan te trekken. Het probleem blijft dat het moeilijk is om vertalers in sommige talen aan te trekken. Ook de in de media gesuggereerde AIVD-contacten met de heer Van Anraat zijn in deze vergadering ter sprake gekomen.

Op 26 mei 2005 kwam de commissie in vergadering bijeen om het Jaarverslag van de AIVD over 2004 te bespreken. Tijdens deze vergadering hebben de ministers van BZK en van Justitie naar aanleiding van berichten en geruchten in de media ook een toelichting gegeven op het verschil tussen het inlichtingenwerk van de AIVD en de bewijsvoering achteraf in strafzaken door het OM, in het kader van terrorismebestrijding. Ook is opnieuw gesproken, naar aanleiding van een uitzending van Netwerk, over de wetenschap van de AIVD van de aanwezigheid van handgranaten in het pand aan de Antheunisstraat in Den Haag. Het bleek in de uitzending niet om nieuwe feiten te gaan.

De commissie heeft op 22 juni 2005 overleg gevoerd met de ministers van Defensie en van BZK over een steekproef van de Commissie van Toezicht (CTIVD) bij de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) en de AIVD naar de rechtmatigheid van het MIVD-onderzoek naar antimilitarisme. Zij kon instemmen met de toelichting van de ministers op het rapport van de CTIVD.

Tijdens het interne gedeelte van deze vergadering heeft de commissie besloten nog terug te komen op het stelsel van bewaken en beveiligen omdat zij van oordeel was dat het bestaande systeem met rijksdomein en decentraal domein niet voldoet.

De commissie ontving op 27 juni 2005 een delegatie van zes leden van de gemeenschappelijke controlecommissie van de twee kamers van het Zwitserse federale parlement om ervaringen over de werkzaamheden van beide commissies uit te wisselen.

De controlecommissie uit elke kamer van het Zwitserse parlement kiest drie van haar leden uit om deel uit te maken van de Controle Commissie Delegatie (CCD). Dit is een verenigde vaste commissie die zich in het bijzonder bezighoudt met controle op het gebied van staatsveiligheid en civiele en militaire inlichtingendiensten. De commissie is bekleed met bijzondere uitgebreide formele bevoegdheden om informatie te verwerven. De bedoeling hiervan is het vertrouwen van het parlement en het grote publiek in de bijzondere geheime activiteiten van de federatie te versterken en deze te voorzien van democratische legitimiteit. Deze Zwitserse commissie heeft het recht om inlichtingen te vragen aan administratieve eenheden van de confederatie, van de kantons en van gemeenten en ook van individuele burgers. Zij heeft ook het recht om documenten te ontsluiten en om federale, kantonale en gemeentelijke autoriteiten te horen. Tenslotte verricht zij ook zelf parlementaire onderzoeken, zoals een onderzoek over Zuid-Afrika. Zij legt verantwoording af aan de burger over haar activiteiten door middel van een openbaar debat over haar verslag aan de Controlecommissies als geheel. De commissie verandert om de twee jaar van voorzitter.

Op 30 juni 2005 kwam de commissie bijeen om met de ministers van BZK en van Justitie te overleggen over het Eerste Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN 1). De minister van Justitie zette uiteen dat de Nationaal coördinator terrorismebestrijding voor de eerste maal dit rapport heeft uitgebracht. Het berust op informatie van de AIVD, MIVD, KLPD, OM en NCTb zelf en op openbare bronnen en vakliteratuur. Bedoeling van het rapport is om trends en strategische vragen bij de terreurbestrijding te

signaleren. De conclusie van dit eerste Dreigingsbeeld was dat de islamitische terrorismedreiging nog steeds substantieel is. Gesproken is over terroristische netwerken, de financiering van terrorisme en de weerstand en weerbaarheid van de bevolking.

De commissie concludeerde dat het Dreigingsbeeld een goed overzicht geeft en daarom van grote waarde is voor haar informatie en kennis van het terrorisme.

Tijdens deze vergadering is ook gesproken over de capaciteit van de AIVD, de uitbreiding en de verwerking van de uitbreiding door de dienst: er zullen immers tot 2009 500 mensen worden geworven. Door de uitbreiding van de AIVD kan de lagere prioriteit voor andere onderwerpen op termijn weer ongedaan worden gemaakt. Onderzoeken in het kader van deze werkerreinen kunnen hiermee weer worden versterkt.

Wederom is van gedachten gewisseld over het stelsel van bewaken en beveiligen, waarbij is afgesproken dat het stelsel in september 2005 zal worden geëvalueerd. De Kamer is hiervan inmiddels op de hoogte gebracht. De commissie deelde de ministers mee dat zij overwoog een contra-expertise te laten doen.

De commissie is op 8 juli 2005 in vergadering bijeengekomen naar aanleiding van de terroristische aanslagen in Londen op 7 juli 2005. De ministers van BZK en van Justitie hebben de commissie ingelicht over de gevolgen van deze aanslagen en over de dreiging en veiligheidssituatie in Nederland. Uitgebreid is gesproken over de maatregelen die zijn genomen om terrorisme beter te kunnen bestrijden. De aanslagen gaven geen reden het substantiële dreigingsniveau aan te passen.

Ter sprake kwamen ook maatregelen die zijn genomen in EU-verband om de bestaande informatiestructuren, zoals via Europol en Eurojust te verbeteren. De minister van BZK deelde mee dat de AIVD de samenwerking met Europese zusterdiensten bilateraal en internationaal heeft geïntensiveerd. Ook meldde hij dat aan de rampenbestrijding verder wordt gewerkt door de veiligheidsregio's en oefeningen als Bonfire.

Tijdens deze vergadering is ook gesproken over de achtergronden van de arrestatie van Nourreddine El F. en twee moslima's.

De commissie voerde op 29 september 2005 overleg met de ministers van BZK en van Justitie over de aanhouding van Nourreddine El F. en over de evaluatie van het stelsel van bewaken en beveiligen en over het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland 2. Gesproken werd over het verstoren van radicaliseringshaarden, de verschillende soorten terroristische netwerken en over maatregelen tegen rekruteringsactiviteiten in Nederlandse gevangenissen. Ook kwamen preventieve activiteiten als de versterking van de weerbaarheid van niet-radicalen moslims ter sprake.

Tevens is tijdens deze vergadering gesproken over het stelsel van bewaken en beveiligen en over de uitwerking daarvan op een specifiek geval. Tenslotte is de achtergrond geschetst van een onderzoek in het kader van de inlichtingentaak van de MIVD en de AIVD.

Op 27 oktober 2005 kwam de commissie in vergadering bijeen om met de minister van Defensie te overleggen over het Iraanse nucleaire programma. Verder kwam het gerubriceerd jaarverslag 2004 van de MIVD ter sprake. De minister zette uiteen dat de samenwerking tussen MIVD en AIVD op het gebied van inlichtingenwerk buitenland en contraspionage uitstekend is. In het convenant van 8 juli 2005 tussen beide diensten zijn verdere actiepunten opgenomen om de samenwerking te verbeteren. De minister deelde en marge mee dat veel inspanningen worden gedaan om personen die worden verdacht van oorlogsmisdaden in het voormalige Joegoslavië, te lokaliseren. Ook is gesproken over een aanslag op Neder-

landse militairen in Irak. Tenslotte is met deze minister gesproken over het Toezichtsrapport inzake het onderzoek van de CTIVD naar de rechtmatigheid van het MIVD-onderzoek naar proliferatie van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen.

Met de ministers van BZK en van Justitie is vervolgens tijdens deze vergadering gesproken over aanhoudingen en veiligheidsmaatregelen op 14 oktober 2005. De actie had verband met de aanhouding van leden van de Hofstadgroep en de vrij spraak van Samir A. Een aantal overheidsgebouwen, waaronder het Binnenhof en het AIVD-gebouw, is afgezet in verband met een terroristische dreiging. De meerderheid van de commissie was van oordeel dat AIVD en politie alert en adequaat zijn opgetreden.

De commissie voerde op 3 november 2005 een gesprek met de heer Harchaoui, voorzitter van de Raad van Bestuur van Forum, over de rol van Forum bij de preventie van radicalisering en over zijn werkzaamheden om de weerbaarheid van niet-radicalen moslims te versterken.

Op 17 november 2005 ontving de commissie haar counterpart, een delegatie van Tsjechische parlementariërs, om tijdens een lunch de volgende onderwerpen te bespreken. De controle op de inlichtingendiensten door beide parlementen, het toezicht op en de organisatie van de activiteiten van de inlichtingendiensten, terrorismebestrijding, de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit, witwassen van geld en de coördinatie van de activiteiten van de inlichtingendiensten in Europa.

De commissie kwam op 24 november 2005 in vergadering bijeen om te overleggen met de ministers van BZK en van Justitie over de stand van zaken van radicaliseringshaardgericht verstoren. De minister van Justitie deelde daarbij mee dat het OM beroep in cassatie heeft ingesteld tegen Samir A.; ook deed hij mededelingen over een komend kort geding over het doen stoppen van een verstoringsactie van de politie.

De commissie heeft uitgebreid met de minister van BZK gesproken over het Toezichtsrapport van de CTIVD inzake het onderzoek van de AIVD naar de proliferatie van massavernietigingswapens. De commissie heeft besloten een gesprek met de CTIVD te voeren over een verschil van inzicht tussen de minister en de CTIVD inzake de samenwerking met buitenlandse collega-diensten.

De commissie heeft in deze vergadering haar waardering uitgesproken voor de door haar gevraagde driemaandelijks rapportage van de AIVD over zijn werkzaamheden.

De bewindspersonen hebben tijdens deze vergadering de commissie geïnformeerd over de aanhouding van Saleh B. Aanleiding waren berichten in de pers over zijn betrokkenheid bij de overval op het Edah-filiaal in Rotterdam en uitspraken in de media van advocaten van de Hofstadgroep over Saleh B.

Tenslotte is in deze vergadering opnieuw gesproken over de financiering van stichtingen en moskeeën.

Op 13 december 2005 heeft de commissie gesproken met de ministers van BZK en van Justitie over het Derde Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Gebleken is dat het niveau van terroristische dreiging voor Nederland onveranderd substantieel is. Internet wordt volgens de bewindspersonen gebruikt als propagandamiddel en als medium voor gelijkgestemden van een radicale wereldwijde virtuele moslim-

gemeenschap. Ook lijken islamitische huwelijken vaak een indicatie te zijn voor radicalisering. Tenslotte is het intellectuele discours in Engeland en de VS over de plaats van de islam in een moderne democratie uitvoerig ter sprake gekomen.

Tijdens deze vergadering werd ook informatie verstrekt over rekrutering voor de jihad in het algemeen en enkele gevallen in het bijzonder.

De minister van BZK heeft de commissie geïnformeerd over diskettes, die een AIVD-medewerker had verloren en waarop P.R. de Vries beslag had weten te leggen. Hij heeft de commissie meegedeeld dat tegen de betrokken werknemer een rijksrechercheonderzoek is ingesteld en dat de werknemer hangende dit onderzoek de toegang tot het gebouw van de AIVD is ontzegd.

De behandeling van brieven door derden.

De commissie behandelde 27 brieven van burgers. Deze bevatten klachten over de AIVD, waaronder het vermoeden van schaduwen en inbraak in een woning of hadden betrekking op terrorismebestrijding. De commissie heeft de brieven van de vaste brieven-schrijvers voor kennisgeving aangenomen.

Een brief ging over de samenvoeging van meldkamers in Apeldoorn en Zwolle in de veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland. Deze brief is doorgestuurd aan de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om de behandeling hiervan over te nemen.

De brief over security versus vertrouwensfuncties vliegend personeel is ter behandeling doorgezonden aan de vaste commissie voor Justitie.

De commissie heeft tenslotte een brief van mevrouw van Velzen over de zaak-Van Anraat beantwoord.